

בס"ד. ש"פ ויגש, ה'תשכ"ה*

ויגש אליו יהודה גו'¹, ובההפטורה דפרשת ויגש נאמר² קח לך עץ אחד וכתוב עליו ליהודה גו' ולקח עץ אחד וכתוב עליו ליוסף גו' וקרב אותם אחד אל אחד לך לעץ אחד והיו לאחדים בידך. ולכאורה השייכות דההפטורה להפרשה היא בזה שהתוכן דשניהם הוא חיבור יהודה ויוסף. אבל בפרטיות, בהגשת יהודה ליוסף (בפרשה) מודגש שיוסף הי' נעלה יותר מיהודה, ועד שיוסף הי' מלך על כל אחיו, כולל יהודה, ובההפטורה נאמר³ ועבדי דוד מלך עליהם. [וכמבואר בתו"א⁴, דיוסף הוא [יסוד] ז"א ויהודה הוא מלכות, ולכן עכשיו יוסף הוא למעלה מיהודה, כי בסדר השתלשלות, ז"א הוא למעלה מהמלכות [ניתירה מזו, ז"א הוא משפיע למלכות. וזהו ויגש אליו יהודה ויאמר כי אדוני, דפירוש כי אדוני הוא שביהודה (בי) יומשך השפע מיוסף הצדיק (אדוני)]. ולעתיד לבוא, שאז יתגלה שורש המלכות, שהוא למעלה משורש ז"א, לכן אז יהי' עבדי דוד מלך עליהם]. אבל מזה שגם הפסוק ועבדי דוד מלך עליהם הוא בההפטורה דפרשת ויגש, משמע, שבווגש אליו יהודה ישנה גם המעלה דיהודה לגבי יוסף. אלא שזה שמודגש בגילוי בויגש אליו יהודה הוא המעלה דיוסף לגבי יהודה, ובההפטורה המעלה דיהודה לגבי יוסף.

(ב) **ויש** לקשר זה עם המבואר בדרושי הצ"צ⁵, דזה שסופי תיבות ויגש אליו יהודה הוא שוה⁶, כי ענין ויגש אליו יהודה הוא שהמלכות (יהודה) וז"א (יוסף) שניהם שוים. ומבאר, דענין שוה הוא ע"ד מ"ש בלקו"ת⁷ בפירוש הכתוב⁸ לעשות הישר בעיני ה', דענין ישר הוא החיבור והיחוד דדעת עליון ודעת תחתון, יחודא עילאה ויחודא תתאה (ששניהם הם בשוה), למהוי אחד באחד⁹. דיוסף ויהודה כמו שהם מצד עצמם, הם (כמו) שני הפכים. דביוסף (ז"א), שהוא מלמעלה למטה, הוא¹⁰ דעת עליון שלמעלה יש ולמטה אין, וביהודה (מלכות), שהוא מלמטה למעלה, הוא¹⁰ דעת תחתון שלמטה יש ולמעלה אין, וענין ויגש אליו יהודה הוא החיבור דדעת

* יצא לאור בקונטרס ה' טבת — תנש"א, "לקראת ש"ק פ' ויגש, יום הבהיר ה' טבת (היום בו "דידן נצח" באופן גלוי לעיני כל העמים (בבית המשפט הפדרלי) בנוגע לספרי וכתבי רבותינו ושיאינו שבספריית ליובאוויטש) .. עש"ק פ' ויגש, שנת ה'תנש"א".

(1) ריש פרשתנו (ויגש).

(2) יחזקאל לו, טז"ז.

(3) שם, כד.

(4) פרשתנו מדר, א"ב. וראה גם ד"ה זה ה'תשל"ו (לקמן ע' רטו ואילך). וש"נ.

(5) אוה"ת פרשתנו שטט, ב.

(6) בעל הטורים עה"פ.

(7) פ' ראה כג, ד ואילך.

(8) ראה יג, יט.

(9) לשון הזהר — ח"ב קלה, סע"א.

(10) ראה לקו"ת במדבר שבהערה 14 (נעתק לקמן בפנים).

עליון ודעת תחתון. [וזהו שארז"ל¹¹ עה"פ ויגש אליו יהודה אין ויגש אלא לשון שלום, דענין השלום הוא החיבור דדעת עליון ודעת תחתון]¹². וע"ד מ"ש¹³ ונקבצו בני יהודה ובני ישראל יחדיו ושמו להם ראש אחד, דעכשיו¹⁴, העבודה דבני יהודה היא מלמטה למעלה, דעת תחתון, והעבודה דבני ישראל [עשרת השבטים ששייכים ליוסף] היא מלמעלה למטה, דעת עליון, ולע"ל יתחברו יחד, למהוי אחד באחד.

ומזה מובן, שבהגשת יהודה ליוסף, שני ענינים. שבגילוי, הענין דהגשת יהודה ליוסף הוא לפי שיוסף (יסוד ז"א) הוא המשפיע ויהודה (מלכות) הוא המקבל, ולכן נגש יהודה ליוסף וביקש בי אדוני, שיומשך בו השפע מיוסף הצדיק. ועוד ענין בהגשת יהודה ליוסף, שמרומז בהסופי תיבות דויגש אליו יהודה, שהוא החיבור והיחוד דיוסף (ז"א, דעת עליון) ויהודה (מלכות, דעת תחתון) שיהי' לע"ל, שהמלכות תהי' כמו הז"א. ועפ"ז יש לומר, שבווגש אליו יהודה מרומז גם העלי' דמלכות שיהי' לע"ל, שהמלכות תהי' למעלה מז"א, אשת חיל עטרת בעלה¹⁵, שלמעלה גם מהענין דשניהם שוים.

ויש לומר, דזהו מה דאיתא בזהר¹⁶ שהגשת יהודה ליוסף הוא ענין סמיכת גאולה לתפלה [דגאולה היא בחינת יסוד, יוסף, ותפלה היא בחינת מלכות, יהודה]¹⁷. דמלשון רז"ל¹⁸ סמיכת גאולה לתפלה (ולא סמיכת תפלה לגאולה), שתפלה היא במקומה וגאולה נסמכת (נגשת) לתפלה, מובן¹⁹, שהעיקר הוא²⁰ התפלה. ומזה שאומר בזהר שהגשת יהודה ליוסף הו"ע סמיכת גאולה לתפלה, משמע, שגם בהגשת יהודה ליוסף ישנה (בהעלם) המעלה דיהודה לגבי יוסף.

ג) ויובן זה בהקדים מ"ש אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע בד"ה זה²¹, דזה שיהודה הקדים תחלה בי אדוני (דלכאורה הי' צריך להתחיל ידבר נא עבדך גוי') הוא כענין קדימת פסוק²² אד' שפתי תפתח קודם התפלה [שאינן זה הפסק בין גאולה לתפלה, כדאיתא בגמרא²³, כיון דתקיננו רבנן למימר אד' שפתי תפתח, כתפלה אריכתא דמיא].

11 יל"ש ריש פרשתנו.

12 אוה"ת שם שטט, א.

13 הושע ב, ב.

14 לקר"ת במדבר ו, ג ואילך (וראה שם ז, ד) — הובא באוה"ת שם (שטט, ב).

15 משלי יב, ד.

16 ח"א ריש פרשתנו (רה, ב).

17 ד"ה ענין הגשת יהודה ליוסף תרכ"ט (סה"מ תרכ"ט ע' יג ואילך). ד"ה ויגש תרס"ו (המשך תרס"ו

ע' קיט ואילך), תרס"ח (שם ע' תפז ואילך), תרע"ה (המשך תער"ב ח"ב ס"ע תשצד ואילך). ועוד. וראה ד"ה זה שבהערה 4.

18 ברכות ד, ב. שם ט, ב.

19 ראה בהנסמן בהערה 17.

20 וכמובן גם מזה דזה שצריך לסמוך גאולה לתפלה הוא בכדי שהתפלה תתקבל — ראה ירושלמי ברכות פ"א ה"א (הובא בפרש"י לברכות שם ד"ה זה הסומך). שו"ע אדה"ז או"ח הל' תפלה סק"א ס"ב.

21 תרנ"ח — סה"מ תרנ"ח ע' סז ואילך.

22 תהלים נא, יז.

23 ברכות שם.

והנה בתרגום עה"פ אד' שפתי תפתח פירש, שפתי פתח באורייתא. ומבואר בכמה דרושים²⁴ המבארים הענין דתורה ותפלה (וגם בדרוש הנ"ל²⁵), דהבקשה שבפסוק זה שבהתחלת התפלה היא, שהתפלה (ופי יגיד תהלתך) תהי' כמו תורה (אד' שפתי תפתח באורייתא). דכמו שבתורה, התורה שהאדם לומד היא דבר ה', דבריו אשר שמתו בפין²⁶, והאדם הוא כעונה אחר הקורא²⁷, כמו"כ גם התפלה תהי' באופן דופי יגיד תהלתך, שתפלת האדם תהי' שעל ידה תומשך (יגיד מלשון המשכה) תהלתך, תפלתו של הקב"ה.

ד) **והנה** מבואר בדרושים הנ"ל²⁸, שתורה ותפלה הם דוגמת שני הענינים דלמעלה מעלה עד אין קץ ולמטה מטה עד אין תכלית. דתורה שהיא המשכה מלמעלה למטה, היא דוגמת הענין דלמטה עד אין תכלית, ותפלה שהיא העלאה מלמטה למעלה היא דוגמת הענין דלמעלה עד אין קץ. וע"פ הידוע²⁹ דזה שאוא"ס הוא למטה עד אין תכלית (השרש דתורה) הוא ענין ההתפשטות והגילוי, שהוא מתפשט ומתגלה למטה מטה עד אין תכלית, וזה שאוא"ס הוא למעלה עד אין קץ הוא כמו שמתעלה ונכלל בעצמותו למעלה מעלה עד אין קץ, מובן, שתפלה היא למעלה מתורה. והבקשה אד' שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך היא, שבהתפלה שהיא מלמטה למעלה תהי' גם המעלה דתורה, מלמעלה למטה.

והענין הוא, דתפלה היא שהאדם מבקש ומתפלל, וגם ההמשכה שע"י התפלה, זה שהקב"ה ממלא את בקשתו, היא מצד המעלה דעבודת המטה, למעשה ידיך תכסוף³⁰. ויש לומר, דמהטעמים על זה שצריך לעמוד בתפלה כעבד לפני רבו באימה ביראה ובפחד³¹, הוא, כי זה שעבודת המטה (תפלה) מעוררת למעלה את הרצון למלאות את בקשתו הוא (בעיקר) לפי שבעבודת המטה ישנה המעלה דביטול היש³², ולכן, כל שהתפלה היא בביטול גדול יותר, היא מעוררת יותר למעלה למלאות את בקשתו³³. וזהו שתפלה היא העלאה מלמטה למעלה, כי הבקשה דתפלה היא בביטול (באופן דעבד המבקש), דענין הביטול הוא שיוצא ממציאיותו, העלאה מלמטה למעלה. ותורה היא דבר השם [שישנו גם לפני עסק התורה דהאדם], והפעולה שנעשית ע"י

24) סה"מ תרכ"ו ע' רפה. תרכ"ז ע' תלא. שם ע' תמג. וראה גם אוה"ת (יהל אור) לתהלים שם (ע' קצז).

25) סה"מ תרנ"ח שם ע' סח. שם ע' עו.

26) ישע"י נט, כא.

27) ראה תו"א יתרו טו, סע"ג ואילך. ד"ה בחודש השלישי ה'תשכ"ט ס"ב (לקמן ח"ג ס"ע רצט ואילך).

ובהנסמן שם הערה 11.

28) ראה ד"ה על ג"ד העולם עומד ה'תשי"ד (לקמן ח"ג ס"ע קפ ואילך) ס"ג, ובהנסמן שם בהערה 15.

29) המשך תרס"ו ע' קפח. ובכ"מ.

30) לשון הכתוב — איוב יד, טו.

31) רמב"ם הל' תפלה פ"ד ה"ה. תשו"ע (וראדה"ז) או"ח הל' תפלה סו"ס צה.

32) ראה בארוכה סה"מ תרכ"ז ע' תלב, דהעלאת מ"ן שע"י התפלה הוא מפני החידוש שבזה, כהמשל דצפור המדברת — וענין זה הוא בביטול היש (לקו"ת ס"פ במדבר — כ, ב).

33) ראה סה"מ תרכ"ז שם (ע' תמג) תרנ"ח שם (ע' עה) שהמעלה דתפלת האבות היא לפי שהם בטלים בביטול דמרכבה. וראה ברכות לד, סע"ב (הובא בסה"מ תרכ"ז ותרנ"ח שם) דהטעם על זה שהועילה תפלתו של רחב"ד הוא לפי שהוא "כעבד לפני המלך".

עסק התורה והאדם היא שהתורה ואוא"ס המלוכש בה נמשכים להאדם. ויתירה מזו, שגם המשכת התורה ואוא"ס המלוכש בה בהאדם העוסק בתורה, הוא (לא ע"י שהאדם מבטל את שכלו, אלא אדרבה) שהתורה נמשכת ומתלבשת בשכלו של האדם כמו שהוא במציאותו, המשכה מלמעלה למטה.

ויש לומר, דכמו שבתורה, השייכות שלה להענין דלמטה עד אין תכלית היא לזה שאוא"ס הוא למטה עד אין תכלית, שהתורה שהיא חכמתו ורצונו של הקב"ה נמשכת למטה מטה, כמו"כ הוא בתפלה, שהשייכות דתפלה להענין דלמעלה עד אין קץ היא (לא רק מפני שהתפלה היא העלאה דהאדם, אלא גם) לזה שאוא"ס הוא למעלה עד אין קץ. דזה שע"י התפלה מתעורר רצון חדש למלאות בקשת המתפלל [גם כשע"פ חכמת התורה אינו ראוי לזה]³⁴ הוא לפי שע"י התפלה נעשה עלי' בהאור שלמעלה, שהוא מתעלה למעלה מהשתלשלות, ולמעלה גם מהתורה³⁴, עד למעלה מעלה עד אין קץ, ומשם נמשך הרצון חדש למלאות את בקשתו. אלא שאעפ"כ יש יתרון בהמשכה דתורה לגבי ההמשכה שע"י תפלה. דההמשכה שע"י התפלה, כיון שתפלה היא עבודת המטה, לכן גם ההמשכה מלמעלה שע"י התפלה היא בנוגע לעניני העולם (מילוי בקשת המתפלל), אלא ששורש ההמשכה היא מלמעלה מעלה עד אין קץ. וההמשכה דתורה, שהיא המשכה מלמעלה מצד עצמה, היא המשכת אלקות. שגם לאחר שהתורה ירדה למטה ונתלבשה בשכל אנושי היא חכמתו של הקב"ה שלמעלה משכל הנבראים.

(ה) **וביאור** הענין בפרטיות יותר, יובן ע"פ מ"ש הצ"צ בהמאמר³⁵ ד"ה להבין הענין שארז"ל³⁶ שאור א"ס ב"ה הוא למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית [שהביכל הזה (שבו נמצא מאמר הנ"ל) הי' משך כמה שנים בשבי', ובזמן האחרון³⁷ נפדה מהשבי' והגיע לכאן. ולהעיר, שבדרוש זה ישנם כמה ענינים שאינם בדרושים הנ"ל] בפירוש הכתוב³⁸ חנוך לנער על פי דרכו גם כי יזקין לא יסור ממנה, דלכאורה כשהאדם מזקין צריך להתעלות למדריגה נעלית יותר, ומהי³⁹ המעלה שגם כשיזקין לא יסור מהדרך שחינכו אותו כשהי' נער, ומבאר בהמאמר, דבשכל אנושי יש חילוק גדול ועצום בין השכל שהאדם משיג בנערותו להשכל שהוא משיג בגדלותו ומכש"כ בזקנותו. אבל בהתורה שהיא אלקות, החילוק שבין נערותו לזקנותו הוא רק בהשגת השכל של האדם שבה מלוכשת התורה, אבל בהתורה עצמה, שהיא חכמתו של הקב"ה שלמעלה משכל הנבראים, אין חילוק בין שכל הנער לשכל הזקן, ולכן גם כשיזקין לא יסור מן הדרך שלמדוהו בהיותו נער. ומוסיף בהמאמר, דכתיב⁴⁰

34 ראה ד"ה שיר המעלות לדוד הנה מה טוב גוי' ה'תשכ"ב ס"ה (לקמן ח"ג ס"ע ערב ואילך), ובהנסמן שם הערה 29.

35 נדפס באוה"ת ענינים ע' קי ואילך. — ראה שם ע' קכח.

36 ראה תקו"ז סוף תיקון נו (וראה שם תיקון יט — מ, ב). ז"ח יתרו לד, ס"ע ג.

37 בשנת תשכ"ה — שנת אמירת מאמר זה.

38 משלי כב, ו.

39 ראה תניא חינוך קטן (עה, ב).

40 לשון הכתוב — תהלים לז, כה. וארז"ל (יבמות טז, ב ובתוס' שם) שר העולם (מט"ט) אמרו.

נער הייתי גם זקנתי, נער הוא מט"ט שביצירה וגם זקנתי הוא עלייתו באצילות, דחכמת התורה שבאצילות היא נעלית הרבה יותר מחכמת התורה שביצירה. ואעפ"כ, גם כשיזקין ויתעלה באצילות לא יסור מהדרך שלמדוהו בהיותו נער ביצירה, כי עצם התורה היא תענוג העצמי והעצמות (ואהי"א אצלו גו' שעשועים⁴¹, אצלו דוקא), שלמעלה גם מחכמתו של הקב"ה, חכמה דאצילות. ובנוגע לענין זה שבתורה (שהוא עיקר התורה) אין חילוק בין ההשגה דיצירה (וגם ההשגה דשכל אנושי) להשגה דאצילות.

ועפ"ז יוכן עוד יותר היתרון בהמשכה דתורה לגבי ההמשכה שע"י תפלה. דההמשכה למטה שע"י תפלה היא (לא שהאלקות עצמו נמשך למטה, אלא) שע"י ההמשכה נעשה שינוי בעניני העולם. וההמשכה דתורה, היא המשכת אלקות, שגם לאחר ירידתה למטה היא חכמתו של הקב"ה. ויתירה מזו, שהאלקות שבתורה שנמשכת למטה ומתלבשת בשכלו של האדם הלומד, אינה בגדר עלמין, שלכן, ההשגה דשכל אנושי וההשגה דאצילות הם בשווה ממש לגבה.

(ו) **ויש** לומר, דכמו שהיתרון בהמשכה דתורה לגבי ההמשכה דתפלה הוא בנוגע להמטה, שנמשך בו גילוי אלקות, עד"ז הוא בהיתרון שבהמשכה שע"י תפלה לגבי ההמשכה דתורה, דנוסף לזה ששרש ההמשכה שע"י תפלה הוא מלמעלה מהשתלשלות, היתרון בהמשכה שע"י תפלה הוא גם בנוגע להמטה, שע"י התפלה נעשה שינוי בהנבראים שלמטה, לרפאות החולים ולברך השנים⁴². ולהוסיף, דענין זה [שע"י תפלה נעשה שינוי למטה] הוא בכל תפלה. והענין הוא, דמבואר בדרוש הנ"ל דהצ"צ⁴³, דזה שאיתא בגמרא⁴⁴ שבתפלת ציבור (דוקא) כתיב⁴⁵ הן אל כביר לא⁴⁶ ימאס, שהיא רצוי ומקובלת לעולם⁴⁷, הכוונה בזה היא, דזה שהקב"ה ממלא הבקשה דתפלת ציבור, הוא גם בגילוי. והיינו, שגם בתפלת יחיד, הקב"ה ממלא את בקשתו [וכדמוכח מזה שאנשי כנה"ג תיקנו להתפלל ג' פעמים בכל יום, ובודאי שלא תיקנו שתהי' ח"ו ברכה לבטלה]. אלא שבתפלת יחיד, אפשר שההשפעה (מילוי הבקשה) תהי' בהעלם, והמעלה דתפלת ציבור היא שההשפעה היא בגילוי. ולהעיר, שבכמה דרושים⁴⁸ מבואר שבתפלת יחיד אפשר שההשפעה תישאר למעלה ולא תומשך למטה, ובדרוש הנ"ל דהצ"צ מבואר שההשפעה (גם בתפלת יחיד) נמשכת למטה, אלא שאפשר שתהי' בהעלם. ויש לומר, דכיון דהבקשה דתפלה היא שתושפע ההשפעה למטה (לרפאות החולים ולברך השנים), לכן, גם כשממשיכים לו ההשפעה

(41) משלי ח, ל.

(42) תניא קו"א ד"ה להבין מ"ש בפע"ח (קנה, א).

(43) אוה"ת ענינים שם ע' קכב.

(44) ברכות ח, רע"א.

(45) איוב לו, ה.

(46) כ"ה בגמרא שם. ובפסוק: ולא. ובאיוב ח, כ: הן אל לא ימאס. ועיין חדא"ג מהרש"א לברכות שם.

(47) לשון אדה"ז בשו"ע או"ח הל' ברכות השחר רסנ"ב.

(48) תרכ"ו שם ע' רפה. תרכ"ז שם ע' תלה. שם ע' תמג. תרנ"ח שם ע' עה.

שביקש אבל ההשפעה אינה נמשכת למטה, תפלתו היא ברכה לבטלה, ומזה מוכח, שבכל תפלה, גם בתפלת יחיד נמשכת ההשפעה למטה אלא שאפשר שתהי' בהעלם.

וממשיך בהמאמר, דזה שלפעמים המשכת השפע היא בהעלם הוא מפני ריבוי המסכים המבדילים. והיינו, דזה שהשפע הוא בהעלם הוא לא מצד אופן ההמשכה (שההמשכה היא בדרגא דהעלם שלמעלה מגילוי⁴⁹), אלא, שההעלם הוא מצד המסכים המעלימים. ובדוגמת נתינת מתנה בכלי סגור, שהמתנה היא בשלימות הכלי, אלא שמצד המסך הכלי אי אפשר לקחת אותה בגלוי. ומוסיף בהמאמר, שההשפעות שנמשכו ע"י כל התפלות, לא רק שישנם בשלימות בהעלם אלא שסוף סוף יהיו גם בגילוי. דכשיתעוררו כל ישראל בתשובה שלימה ויבטלו כל המסכים, יתגלו אז כל ההמשכות דכל התפלות שבמשך כל הדורות.

ז) וצריך להבין, דהטעם שע"י תפלה נמשך אור שלמעלה מהשתלשלות שעל ידו נעשה שינוי בהנבראים (לרפאות החולים ולברך השנים) הוא מצד ההעלאת מ"ן שבתפלה⁴², דענין העלאת מ"ן שבתפלה הוא לכאורה כשהתפלה היא בכוונה ובביטול, ובהמאמר מבואר שע"י כל תפלה נעשה שינוי בהנבראים (אלא שהוא בהעלם). ויש לומר הביאור בזה, דבעת שישראל מתפלל (גם כשאינו מכוון בתפלתו), בפנימיותו הוא כעומד לפני המלך, אלא שזהו בהעלם. ולכן, כל תפלה דישראל היא העלאת מ"ן שמעוררת וממשכת האור שלמעלה מהשתלשלות לשנות את הנבראים. אלא שההמשכה והשינוי למטה (מילוי הבקשה) שע"י העלאת מ"ן זה הוא בהעלם. וכל שהכוונה והביטול שבתפלה הם בגילוי יותר, מילוי הבקשה הוא בגילוי יותר.

ח) וממשיך בהמאמר⁴³, שעפ"ז יובן מה דאיתא בגמרא⁵⁰ שכששמע רבי מאליהו הנביא שר' חייא ובניו הם דוגמת האבות, העמיד אותם רבי לפני התיבה, אמר משיב הרוח ונשיב זיקא, מוריד הגשם ואתא מיטרא, כי מטי למימר מחי' המתים רגש עלמא. וצריך להבין, דר"ח ובניו היו מתפללים בכל יום, ואעפ"כ ההמשכה שע"י תפלתם (נשיב זיקא, אתא מיטרא, רגש עלמא) היתה דוקא כשהעמיד אותם רבי לפני התיבה. ולכאורה הי' אפשר לומר, דע"י שהתפללו לפני התיבה והיו שלוחי ציבור, הי' בתפלתם כח הציבור, ותפלת ציבור היא רצוי' ומקובלת לעולם, דגם כשישנם מסכים ההמשכה היא בגילוי⁵¹. אבל ביאור זה אינו מספיק, כי גם תפלת ציבור, גם כשהשליח ציבור הוא אדם גדול ביותר, אין בכחה לפעול בגילוי שינוי גדול בהבריאה, ובפרט השינוי דתחיית המתים, כשישנם מסכים המעלימים. ומבאר בהמאמר, דע"י שהעמיד אותם רבי לפני התיבה ונעשו שלוחי ציבור דכלל ישראל,

49) דבאם הי' באופן זה — היו הברכות דשמו"ע ברכה לבטלה. וראה אוה"ת שם, שלאחרי שמבאר שההעלם הוא מצד המסכים, אומר "לכן אין נק' תפילת שוא ח"ר".

50) ב"מ פה, ב.

51) אלא שגם בתפלת ציבור יש כו"כ חילוקי דרגות, וכל שהבקשה היא גדולה יותר צריך לתפלה גדולה יותר, וגם שהשליח ציבור יהי' זקן וכו' שתפלתו נשמעת (ראה שו"ע אדה"ז או"ח הל' ברכות השחר סני"ג י"ט, וש"ס), ולכן הי' צריך שהש"ץ יהי' ר"ח ובניו שהם דוגמת האבות.

שברו (ע"י תפלתם) את המסכים. דנוסף לזה שהציבור שהיו בשעת תפלתם כולם התעוררו מאד, הנה גם המסכים מצד אלו שלא היו שם ולא נתעוררו, שברו ר"ח ובניו ע"י תפלתם, מכיון שתפלתם היתה בתור שלוחי ציבור דכל ישראל, גם של אלו שלא נתעוררו.

ויש לומר הביאור בזה, שע"י שרבי העמיד אותם לפני התיבה ועשה אותם לשלוחי ציבור דכל ישראל, פעל זה על כל ישראל (גם על אלו שלא ידעו כלל מכל הענין)⁵² שיהיו נגזרים אחרי הציבור שהיו בשעת תפלת ר"ח ובניו, ומכש"כ אחרי ר"ח ובניו עצמם (השלוחי ציבור), ולכן, ההתעוררות דהציבור שהיו בשעת התפלה, ותפלתם של ר"ח ובניו, פעלו בפנימיות על כל ישראל, ועי"ז בטלו המסכים.

(ט) **והנה** זה שנתבאר לעיל (סעיף ד) דהמשכת האור שלמעלה מהשתלשלות שע"י תפלה היא שעל ידו נעשה שינוי בעניני העולם (ולא שהאור עצמו נמשך למטה), הוא בתפלה כמו שהיא מצד עצמה. אבל כשהתפלה היא באופן שיש בה גם ענין התורה, יש לומר, שבהמשכה שע"י תפלה זו, ישנם שתי המעלות. ששרש ההמשכה הוא למעלה מעלה עד אין קץ, ושהאור עצמו נמשך למטה. היינו, דבהשינוי שנעשה בעולם (שהחולה מתרפא וכיו"ב) נרגש בגילוי לא רק השינוי בעולם (התוצאה מההמשכה) אלא גם האור האלקי שעל ידו נעשה השינוי.

ויש לקשר זה עם המבואר לעיל (סעיף ג) שהבקשה אד' שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך שבתחלת תפלת שמו"ע היא שתפלת האדם תהי' באופן שעל ידה תומשך תהלתך, תפלתו של הקב"ה, דכשהתפלה היא באופן זה ישנם בה שתי המעלות. המעלה דתפלה — עבודת המטה [שמגעת למעלה מעלה עד אין קץ, למעשה ידיך תכסוף], והמעלה דתורה — המשכה מלמעלה. וע"י החיבור דשני הענינים בעבודת התפלה, שגם בקשת האדם היא באופן דפי יגיד תהלתך, עי"ז, גם בהמשכה שע"י התפלה ישנם (דוגמת) שני הענינים. שעל ידה נעשה שינוי בהמטה, ושהשינוי בהמטה הוא באופן שנרגש בו האור האלקי שעל ידו נעשה השינוי.

(יו"ד) **ועפ"ז** יש לבאר השייכות דויגש אליו יהודה להחיבור דשתי הדיעות, דעת עליון ודעת תחתון, כי שני הענינים דתורה ותפלה הם ע"ד דעת עליון ודעת תחתון. דנוסף לזה שתורה היא מלמעלה למטה ותפלה היא מלמטה למעלה (דדעת עליון הוא מלמעלה למטה ודעת תחתון הוא מלמטה למעלה⁵³), זה שהתורה נמשכת בשכלו של האדם כמו שהוא במציאותו (דהגם ששכל האדם הוא באין ערוך להתורה, מ"מ בכדי ששכל האדם יבין וישיג התורה שלומד אינו צריך לצאת ממציאיותו) וגם אז היא דבר השם⁵⁴, היינו שהמשכת התורה למטה היא לא כפי גדרי

(52) וע"ד לב ב"ד מתנה עליהן (כתובות קו, ב. וש"נ), הגם שאין יודעים כלל מזה.

(53) ראה לעיל ס"ב.

(54) היינו שאינה משתנית ע"י המקום שבו נמשכת. וראה לעיל ס"ה, שעצם התורה, באצילות ובעשי' היא

המטה אלא מצד ענין התורה (שלהיותה בלי גבול היא נמשכת בכל מקום), מורה שבהמשכה דתורה אין הנבראים תופסים מקום — דעת עליון ש(למעלה יש ו)למטה אין. וזה שהמשכה דתפלה היא מצד המעלה דעבודת המטה (למעשה ידיך תכסוף), וכן זה שענינה של המשכה זו הוא לשנות את הנבראים, מורה שבהמשכה זו המטה תופס מקום — דעת תחתון שלמטה יש. וע"י בקשת יהודה בי אדוני, שהוא כענין קדימת פסוק אד' שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך קודם התפלה (כנ"ל סעיף ג), שהתפלה שלו (תפלת האדם) היתה באופן שעל ידה תומשך תפלתו של הקב"ה, גם ההמשכה שע"י תפלתו, שענינה הוא לעשות שינוי בהמטה, היתה באופן שהי' נרגש בה בגילוי ההמשכה מלמעלה (שלמעלה מהשתלשלות), חיבור שתי הדיעות.

וע"פ המבואר לעיל (סעיף ד) שתפלה היא למעלה מתורה [דתורה היא דוגמת הענין דלמטה מטה כו' ותפלה דוגמת הענין דלמעלה מעלה כו'], והיתרון דתורה לגבי תפלה הוא שהמשכה דתורה הוא המשכת אלקות, יש לומר, דכשהתפלה היא באופן שיש בה גם המעלה דתורה, התפלה היא למעלה מתורה. ועד"ז הוא בדעת עליון ודעת תחתון, דכשדעת תחתון הוא באופן שמאיר בו גם הגילוי דדעת עליון, אזי הוא למעלה מדעת עליון. ועד"ז הוא בז"א ומלכות, שהם דעת עליון ודעת תחתון (כנ"ל סעיף ב), דע"י שהמלכות נעשית כמו הז"א (שניהם שוים), הוא הקדמה להגילוי דשרש המלכות שלמעלה משרש הז"א. ולכן בהחיבור דשתי הדיעות שבויגש אליו יהודה יש בהעלם גם העלי' דמלכות שיהי' לע"ל, שהמלכות תהי' למעלה מז"א, אשת חיל עטרת בעלה.

